

ויצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק"

שנה טו'

פרשת "ויגש"	ויצא לאור ע"י מדרשת	זמני השבת	ת"א	חיפה
הפטרה: "ויחי דבר ה' אלי"	"ויזרע יצחק"	כניסה	16:26	16:13
ז' טבת תשפ"ג	ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל	יציאה	17:25	17:24
		ר"ת	18:04	17:57

הגיגים לפרשת השבוע

"ועתה אל תעצבו ואל יזור בעיניכם כי מכרתם אתי הנה" (בראשית מוה' ה)

שואל ה"אור החיים" הקדוש מדוע כפל יוסף את דבריו ואמר "אל תעצבו" והוסיף "ואל יחר", מה עוד ששני דברים אלו הופכים זה לזה, העיצבון מורה על שברון הלב, וחרון האף מלמד על גאווה? ואומר שפירוש הדברים הוא כזה, יוסף אומר לאחיו "יודע אני שאתם נעצבים על המכר", כפי שגילו דעתם כאשר אמרו "אבל אשמים אנחנו", ולפי המדרש האחים ירדו למצרים על מנת לפדותו אפילו בדמים יקרים, לכן אומר להם יוסף, "ועתה", כלומר כיון שמבוקשם מצוי להם כעת, כאשר אמרתי, "אני יוסף", בכוח הודעה זו תסירו מכם את העיצבון, ומה שאמר "ואל יחר בעיניכם", כוונתו לומר שכיון ש"מכרתם אותי הנה", בכך גרמתם לעצמיכם את כל השתלשלות העניינים, ואת ההשתחויות, אשר בגללם התחכמתם למכור אותי דכתיב "ונראה מה יהיו חלומותיו" (בראשית לו' כ), ודבר זה גורם לכעס, כמו אדם שבא לתקן דבר מסוים ונמצא שהוא קלקל, הרי שיחר אפו על אשר גרם לעצמו, והטעם שאל לכם לכעוס הוא כיון שמעשיכם, עצם המכירה, גרם לכם טובה גדולה, "כי למחיה שלחני א-להים לפניכם". לכן "אל יחר בעיניכם" על דבר המכירה.

"דבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יזור אפך בעבדך" (בראשית מו' יז)

מדוע צריך היה יהודה לבקש מיוסף להירגע, "ואל יחר אפך בעבדך"?

מתרץ ה"כלי יקר" יהודה בקש מיוסף להירגע כיון שידוע שכעס יכול להביא לידי טעות, ובגלל הכעס לא יכנסו טענות יהודה באזני יוסף, אפילו אם הם יהיו נכוחים למבין, כי הכעס יגרום לכך שיוסף לא יוכל לשפוט בצדק. ואם תשאל, ומה בכך? הלא גם אם לפעמים איזה שר ומושל טועה בדבר המשפט, יש גבוה מעל כל גבוה, והכוונה היא למלך, מערערים על ההחלטה לפני המלך והוא יתקן את מה שקלקל המושל, לכן הוסיף יהודה "כי כמוך כפרעה" כלומר גמר הדין אצלך הוא כמו אצל פרעה, כך שאי אפשר לערער אצל המלך, על כן אני מבקש ממך להירגע, "ואל יחר אפך", ואז לא תבא לידי טעות.

"ויזבוז זבוזים לא-להי אביו יצחק" (בראשית מו' א)

"חייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד זקנו, לפיכך תלה ביצחק ולא באברהם" (רש"י)

לפי הרמב"ן התירוץ של רש"י איננו מספיק, כי ראוי היה לומר "לא-להי אבותיו" בלי לייחד שום אדם, כמו שאמר "הא-להים אשר התהלכו אבותי לפני אברהם ויצחק" (בראשית מח' טו), וגם בתפלתו אמר "א-להי אבי אברהם וא-להי אבי יצחק" (בראשית לב' י), ומסביר הרמב"ן שבמדרש מבואר שכאשר בא יעקב לרדת למצרים הוא ראה שהגלות מתחילה בו ובזרעו ופחד ממנה, לכן זבח זבחים רבים לפחד אביו יצחק, שלא תהא מדת הדין מתוחה כנגדו. ועשה זאת בבאר שבע שהוא בית תפלה לאבותיו, ומשם הוא גם נטל רשות לפני לכתו לחרן. ואמר הכתוב שיעקב הקריב "זבחים", להודיע שלא הקריב "עולות" כמו אבותיו, כי אמרו חז"ל (זבחים קטז). בני נח לא הקריבו "שלמים" אלא "עולות", כמו שכתוב על נח "ויעל עולות במזבח" (בראשית ח' כ), אבל יעקב, מפני הפחד שהיה לו מה', הוא הקריב "שלמים", להשלים אליו את כל המידות, כמו שדרשו חז"ל שהם נקראים "שלמים" משום שהם מטילים שלום בעולם. לכן תחילת כוונתו היתה במידת הגבורה שהיא המידה של אביו והיא קרובה אליו.

נר ה' נשמת אדם העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ז

לואיזה בן חמו בת סימונה ז"ל נלב"ע יט' אדר א' תשפ"ב

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה בנימין בת גורג'יה ז"ל

יצחק בנימין בר שורין ז"ל

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג

נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

תנצב"ה

אין לעיין בעלון בשעת התפילה

לא לשמור על קדושת הגליון

וַיִּגַשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי (בראשית מד' זז)

מבאר ה"אלשיך" הקדוש שכוונת הכתוב "ויגש אליו" היא שעד כה האחים היו מדברים אל יוסף על ידי מליץ שהיה עומד בין יוסף לבן יהודה. יהודה היה מדבר באזני המליץ, והמליץ משמיע בלשון מצרי את הדברים ליוסף. ומה שנאמר ב"ויגש אליו" הוא שעתה נגש יהודה אל יוסף קרוב אליו, במקום שבו היה המליץ עומד. ואמר "בי אדוני" כאומר ליוסף אל תקפיד עלי על ששמתי פני עתה לדבר בתוקף בעוד שבתחילה הודיתי ואמרתי "כולנו עבדים", כי הלא "בי אדוני" הוא אותו העוון של המכירה, כי הוא מכרו, ואיך אני אהיה אני פטור מעונש ובנימין יהיה עבד?

וַעֲתָה אֵל תַּעֲצָבוּ (בראשית מו' ה)

אומר רבי אברהם סבע ב"צורור המור" שיוסף רמז לאחים כאן שעניין המכירה הוא דבר מגונה מאד, והם היו ראויים לעונש גדול. ועל זה היה ראוי להם להתעצב ולדאוג. ולכן אמר להם יוסף "ועתה אל תעצבו". אבל לאחר זמן, "תעצבו". כאן רמז להם עניין עשרה הרוגי מלכות שהיה בעוונם. כמו שאמרו חז"ל ששעשרה הרוגי מלכות מתו בעון מכירת יוסף, ועשרה אחרים מתים בכל דור ודור ועדיין החטא קיים.

וַיִּפּוֹל עַל צְאָרֵי בְנֵימִן אֲזוּזוֹ וַיִּבַּךְ (בראשית מו' יד)

על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחרב" (רש"י)

רבינו החיד"א מביא פירוש מהספר "קרבן שבת" שאומר שבית המקדש נחרב מפני שהיה ליהודה חלק בבית המקדש. כי אמרו חז"ל ש"רצועה היתה יוצאת מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין, ובה היה המזבח בנוי, ובנימין הצדיק היה מצטער עליה לבלעה בכל יום, שנאמר 'חופף עליו כל היום' (יומא יב.). וצריך להבין מדוע היה בנימין מצטער עליה לבלעה? ומדוע הוא נקרא "צדיק"? אלא שאמרו חז"ל, שחרבן בית המקדש היה עונש על מכירת יוסף, ומצד שני אמרו חז"ל שבנימין זכה לכך שבית המקדש נבנה בחלקו כיון שהוא לא השתתף במכירת יוסף. אם כן, מן הדין היה שבית המקדש לא יחרב, אז מדוע נחרב בית המקדש? ומתוך ה"קרבן שבת" שהרצועה שיצאה מחלקו של יהודה, שכן השתתף במכירת יוסף, היא זו שגרמה לכך שבית המקדש נחרב. לכן היה, בנימין צדיק, מצטער על אותה רצועה, והוא נקרא "צדיק" כיון שהוא לא היה במכירת יוסף. כי בנימין הבין זאת, ולכן רצה לבלוע את אותה הרצועה, כדי למנוע בכך את חרבן הבית.

וַיִּזְבּוּ זְבוּזִים לֹא-לֵהי אֲבִיו יִצְחָק (בראשית מו' א)

מדוע מדגיש הכתוב שיעקב העלה זבחים "לא-להי אביו יצחק" דווקא, ולא כתב "לא-לוהי אבותיו" באופן כללי? מה היתרון של יצחק על פני אברהם? מתוך ה"ספורנו" שהכתוב מדגיש שיעקב העלה זבחים "לא-להי יצחק" בדווקא, כיון שיעקב התכוון לרדת אל יוסף מצרימה, ואילו הקב"ה אמר ליצחק "אל תרד מצרימה", יתכן שרצה יעקב בזה לרצות את הקב"ה או לבקש את רשותו לרדת מצרימה.

וְאָכַל שְׂמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרִימָה יַעֲקֹב וּבָנָיו (בראשית מו' זז)

אומר רבינו בחיי שכל האבות נקראו "ישראל". מהפסוק לומדים ש"יצחק" נקרא "ישראל", שנאמר בו שיעקב ובניו הם בני "ישראל", ויעקב הוא בנו של יצחק, הרי ש"יצחק" נקרא בשם "ישראל". גם "אברהם" נקרא "ישראל" ממה שכתוב "ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה" (שמות יב' מ) וידוע מחז"ל שהחשובן התחיל משנולד "יצחק" והכתוב כולל את "יצחק" בכלל בני "ישראל", הרי ש"אברהם" נקרא בשם "ישראל".

נְוִשְׂאִים מְטוֹב מִצְרִים (בראשית מו' כג)

"שלח לו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו" (מגילה טז:)

ה"תוספת ברכה" לא מביין מדוע נאמר בגמרא שהיין הישן נוח לזקנים הלוא ידוע שייין ישן הוא חשוב ביותר, וכל כמה שהוא מתיישן יותר הוא מוטעם ונוח לכל אדם, לא רק לזקנים, כמבואר בגמרא (ע"ז מ:), שאחד החכמים שתה יין בן שבעים שנה ומרוב הנאתו ממנו ברח עליו ברכת הודאה לשמים בלשון "ברוך המקום שמסר עולמו לשומרים", שישמרו אותו כל כך. לכן לא ברור מדוע תולה הגמרא את הנחת מהיין הישן בדעת זקנים דווקא, היה על הגמרא לומר, "שלח לו יין ישן שנוח הוא לאנשים". ומתוך שמה שכתוב "נח" אין הכוונה לחשיבות היין או יתרון טעמו על שאר היינות, אלא משמעות "נח" היא אחרת, כי כידוע, על פי רוב האנשים אוהבים יותר מאכלים רכים, כמו בשר רך, פירות רכים, ירקות רכים וכדומה, ועל ידי זה רוחם של זקנים יורדת, בראותם שבני האדם מזלזלים בזקנה ומתרחקים ממנה, ומשליכים מכך על זילות האנשים הזקנים בעיני הבריות, והם מצטערים על זה. אבל בראותם, שייין ישן הוא מכובד ואהוב על כולם, הם מוצאים בזה קורת רוח, כי יש דבר שבו הזקנה מועילה והוא נאהב על בני האדם יותר מהצעירות, ובזה נחה דעתם, וזוהי כוונת לשון הגמרא "שדעת זקנים נוחה הימנו".

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:

פורטונה בת סימונה, יצחק בן אילנה, רונן בן איווט

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

מדרשת "ויזרע יצחק" מרכז לתורה ושירה, בית כנסת "שבת אחים" נווה גן פ"ת:

שיעור "דף יומי" ימים א'-ה' 20:00-21:00, לימוד טעמי המקרא יום ב' 19:00-20:00, לימוד פיוטים יום ה' 19:00-20:00

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכת בית" ו"ברית יצחק"

לבירור פרטים ולהשאלה: בן חמו יוסף 052-3268315, 050-6292492